

عکس‌های کمتر دیده‌شده از فعالیت بانوان در پشت جبهه

زوم زنانه

در تصویر، زنانی را از بسیج هنری خواهران می‌بینید که لباس کار پوشیده‌اند و مشغول نقاشی و زیباسازی مسجد جامع خرمشهر و ماشین مربوط به جبهه هستند. تاریخ عکس‌ها سال ۱۳۶۳ یعنی دو سال بعد از آزادسازی خرمشهر است. عکاس: لاله شرکت

عکس‌های پیش و بیش از هر روایت مکتوبی می‌توانند واقعیت را به ما نشان بدهند. بیشتر عکس‌هایی که از جنگ تحمیلی در خاطره جمعی ما ثبت شده عکس‌هایی است از فرماندهان بزرگ جنگ، آزادسازی خرمشهر و عکس‌هایی که در جبهه نبرد گرفته شده، اما این همه ماجرا نیست و بخش دیگری از عکس‌های جنگ که ما را با واقعیت آنچه بر مردم در آن سال‌ها گذشته بیشتر آشنا می‌کند عکس‌هایی است از پشت صحنه که کیلومترها دورتر از خط مقدم گرفته شده و در قاب دوربین، نه مردان رزمنده، که زنانی نشسته‌اند و ما را به همان حال و هوای می‌برند.

نقش زنان در درمان مجروحان، غیرقابل انکار است. خیلی از مجروحان جنگی که از خط برمی‌گشتند توسط پرستاران، پزشکان و امدادگران زن مداوا می‌شدند. عکس سال ۱۳۶۱ در اهواز ثبت شده است. عکاس: ابراهیم شاطری

عکس در تهران و سال ۱۳۶۴ گرفته شده؛ زمانی که دانش‌آموزان در صف ایستاده بودند تا کمک‌هایشان را که در قلک‌هایی به شکل نارنجک جمع کرده بودند برای کمک به جبهه‌ها اهدا کنند. عکاس: جاسم غضبان پور

پخت نان و شیرینی، بسته‌بندی حبوبات، خردکردن قند و آماده‌کردن کمک‌های مردمی بخشی از کارهایی بود که زنان در پشت جبهه‌ها انجام می‌دادند. در تصویر زنان پیر و جوان آبادانی را در مهرماه ۱۳۵۹ می‌بینید که مشغول چنین کارهایی هستند. عکاس: سعید صادقی

دوختن لباس‌های خاکی رنگ برای رزمندگان یکی از کارهایی بود که زنان در پشت جبهه‌ها مشغول آن بودند. کار آسانی هم نبود چون لباس‌ها چند جیب و زیپ و دکمه داشتند و بیشتر کسانی که خیاطی را به شکل حرفه‌ای بلد بودند این کار را انجام می‌دادند. علاوه بر این خیلی از لباس‌های خونی و پاره هم که از جبهه‌ها برمی‌گشت پس از شست‌وشو برای تعمیر و رفو به دست زنان خیاط سپرده می‌شد. این عکس معروف سال ۱۳۶۴ در اهواز گرفته شده است. عکاس: یوسف گرامی

احداث پناهگاه اغلب توسط مردان انجام می‌شد، اما عکس‌هایی هم ثبت شده مثل همین عکس (سال ۱۳۶۴) که زنان را در حال حفر پناهگاه نشان می‌دهد. عکاس: سعید صادقی

